

К 63

238

53 Инв. 540
Оп.

Роч вылыс дӧсӧдӧм
МОЛАННЫВЛАС.

1923 во.

Комі ыга лезан ін.

Сыктывдін кар.

35642

Республика Коми
Респ. историко-Клэв. Музея
Коми АССР
г. Сыктывкар.

422. 227

ОНТ. ММ. 87

Зыроблит № 114. Тираж 3000 экз. г. Устьсысьольск Тип. Обкома РКП.

П о в ъ і с н ы.

Почо мөс коллыгас воштöма вөрдорö һинкөм пөвсö. Ветлыг-муные-яс чужжалöмаөе сijöс туж выв-сыд бокö. Ог төд дыр-ö һинкөм кујлис сени, быдөн-һин-таж дорјасыс үдитöма киссыны-а.

Јансалöма чој-вокеыс шыр пі, тірөдö вөрдорті. Бурещ һинкөм дiнад воіс, лептіс ныр, сөд мол сін-јаснас қоргö. Шырны полö—гашкө-пö кодкө ем-да. Сесса вöснi гөлöснас чукöстчiс: „Һинкөмö, һинкөмö, кодi те пыцкын олö?“

Һекод ез шыөдчы. Овмөдчiс һинкөм пыцкө шыр пі. Коркө сеті шлөп-шлөп четчалö лагуша. Адзiс һинкөмөс, јуалö: „Һинкөмö, һинкөмö, кодi те пыцкын олö?“

— Ме, шырульöј-чојыльöј. Те-нö кодi ачыд?—

— Ме лагуша—вадорса олыс.—

— Лок пыр, олам щöщ!

Овмөдчiсны кыкөн.

Стукјö локтö куъ пельа кöч һинкөм дорö:

— Һинкөмö, һинкөмö, кодi те пыцкын олö?—

— Мi, шырульöј-чојыльöј да лагуша—вадорса олыс! Те-нö кодi лоан?—

— Ме кöчö-чојö,—шүö кöч.

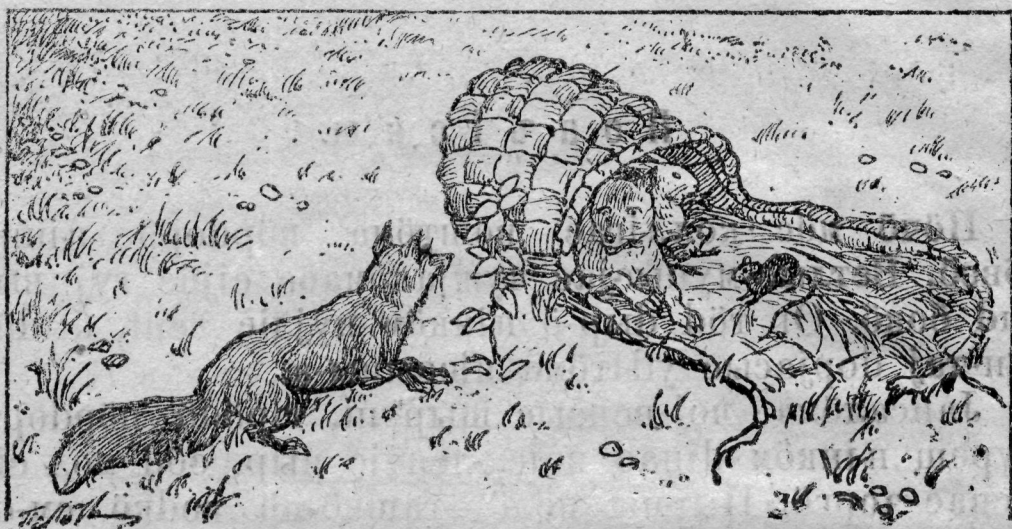
— Лок щöщ мiјанкөд олам!

Овмөдчiсны кујимөн.

Канъödö на динö најан рур:

— Њинкөмө, ѳинкөмө, кодi те пыщкын олө?—

— Шырулөј-чојылөј, да лагуша,—вадорса олые да куъ пельа көч. Те кодi лоан ескө?—

— Ме рурчлөј-бөжилөј.“

— Лок мијанкөд щөщ олам!

Овмөдчисны ѳолөн!

Њедыр-мыстi довгө куъ пиъа көјин:

— Њинкөмө, ѳинкөмө, кодi те ордын олө?—

— Шырө-чојө, лагуша—вадорса олые, куъ пельа көчө, рурчлөј-бөжилөј! Те нө ескө кодi лоан?

— Ме куъ пиъа көјин.

— Лок пыр, мијанкөд щөщ олам!

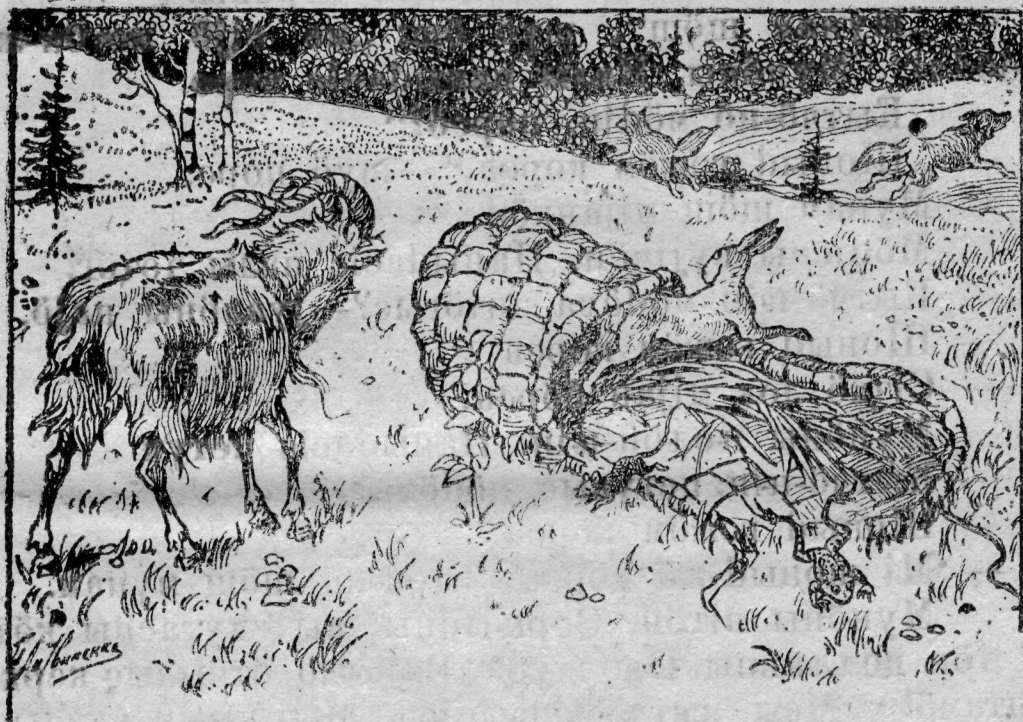
Овмөдчисны витөн-ѳин. Гажа, дөсыд вөли налы овны сен.

Коркө на динö локтө, кощөөдө баксиг-тырји ыжыд сура, куъ тошка көза.

— Бее—бее-бе... ѳинкөмө, ѳинкөмө, кодi те пыщкын олө?

— Шырö-чојö, лагуша—вадорса олыс, куъ пела
кöч, куъ пина кöјин, ручилöј-бöжилöј. Те-нö ескö
кодi лоан?

— Ме тiјанöс сојыс, сурјас жылö лепталыс.

Јурнас пыркöдö, тошсö лөгöдö, сурјас лöс-
öдöма лyкавны. Нiнкöмын олысјас сактöг повчасны
ставныс; нiнкöмыс чепöсјасны, öтарö-мöдарö сув-сав
пышјасны.

Шоныд корёны.

Паныдаеіс өш межкөд дај жуалө: „Кытчө-һин. межыс, мөдөма?“— „Шоныд гожөм корёны.“

— „Мунам щөщ“, шуө өш: „ме сјјө мөгөн-жө мөдөдчи“. Мунёны. Налы паныдаеіс поре.

— „Кытчө-нө мөдін, пореө?“

— „Шоныд гожөм корёа,“— шуө поре.

— Мунам щөщ мјјанкөд.

Мөдисны кујимөн. Паныдаеіс налы зоҗөг.

— Кытчө-һин мөдөма зоҗогыс?— жуалёны најө:

— Шоныд гожөм корёа.

— Сізкө лок мјјан бөрёа.

Мунёны һөльөн-һин. Паныдаеіс петук.

— Кытчө-һин, петукыс, мөдөма?

— Шоныд гожөм корёа.

— Мјј шоныд-жө корёам. Лок-нө щөщ мунам.

Мунёны вјјтөн. Сорһитёны, кыз кутасны көз-ыд төв коллавны. Өш шуө: „Важө-жө өтвылыс керка лептамө!“ Меж сетчө шыасіс: „Мыј-нө керкасыс! Менам пасөј шоныд, адзанныд гёныс кушөм.“

Поре рукөстіс: „Ме һекушөм көздыс от пов. Көдјыса муө да керка оз ковмы“.

Зоҗөг герчкө: „Ме коз вылө кая, өтј бордөс волсала, мөд бордјөн шебраса. Көздыд менө оз і адзыв.“

Петук шуіс: „Ме сјјі-жө төвја. Керка оз ков.“

— „Тј кыз гаж,“ шуө өш: „ме ас пажыс сувтөда керка.“—

Вөчјс өтнас өш керка дај овмөдчіс.

Воіс көзыд төв. Быд довја лов корёө шоныд ін. Меж дыр кынміс. Сесса локтис өш керка дорө, вөз-ысө: „Лөз, зонмө, шонтыены“.

— „Ог лез“, шуө өш: „тенад-öd пасыд шоныд, оз ков керка“.

— Он-кө лез, ödзödчөмөн лужышта, öзöstө жуг-öda.—

Өш гөгөр артыштіс дај лезіс.

— Гашкө збыл жугöдас-да.

Поре кынмыны кутөма, локтө, руксө: „Лез, зонмө, шонтысны“.

— „Ог лез“, шуө өш: „те-öd муө коджысан, теd некущөм керка оз ков“.

— Он-кө лез керка мюдөдтө коджа, аслыд-жө көзыд лоө.

— „Мыј сесса керан?! Лоө лезны“.

Сің-жө локтісны зозөг петуккөд. Вөзжысоны: „Лез, өшкөј, шонтысны мјанөс“.

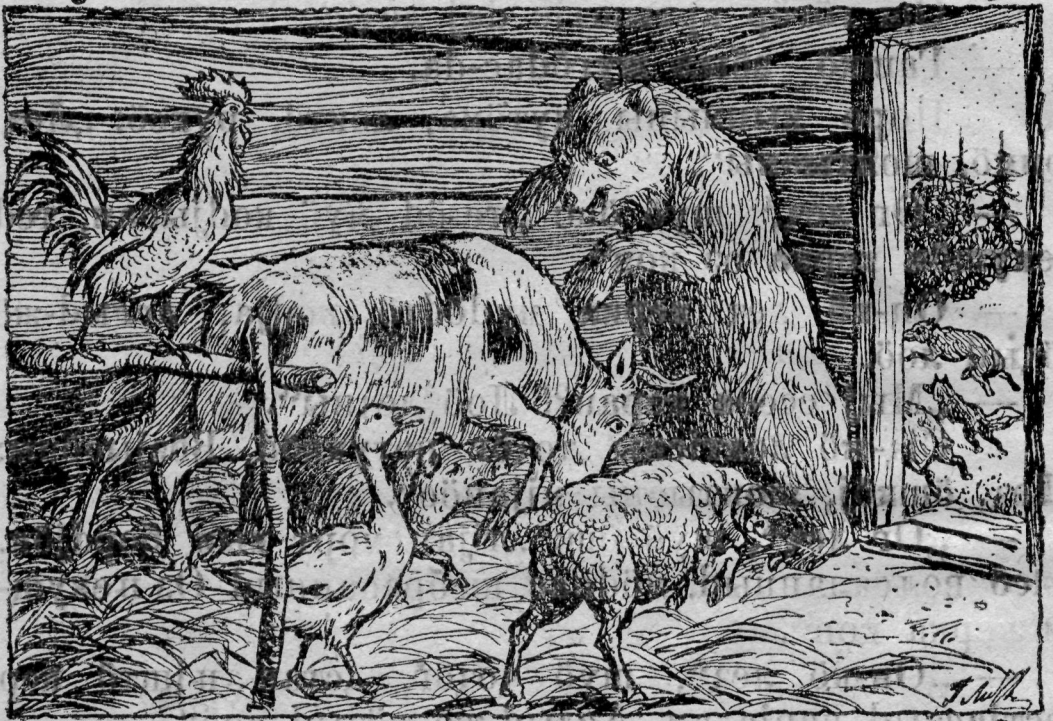
— „Ог лез“, шуө өш: „тіјан морт кык бордјөн, өтсө вољсаланныд, мөднас шебрасанныд. Оз некущөм керка ков“.

— „Он-кө лез“, шуө зозөг, „став нјштө кер костјассыд перјалам. Аслыд-жө көзыд лоө“.

Мыј сесса керан?! Лоі лезны ставнысө.

Коркө руч казалөма шоныд керкаын олөм. Нуөдө сетчө көјінөс да ошкөс, шуө: „Шонтыгышт-ам дај сојыштам неуна“. Мөдісны. Воісны коркө öзөс дорөз. Руч көјінкөд пырісны керкаө, ошкөс колісны ывлаө. Керкаын ручөс да көчөс топөдісны вітөннад пелөсө. Коңөрјас пікө војсны. Руч візөд-лывлө öзөс вылө, мөвпалө пышјыны. Ош дөзміс відчыены, дыр буракө лоі, сесса паскыда öзөс востіс дај долыда пыріс. Керка пыцца еновтісны ручөс көјінкөд, ускөдчісны ош вылө. Ручлы сіјө вөлі і колө. Ödjö-тај тужтө адзіс вөрад, сы-бөрса көјін.

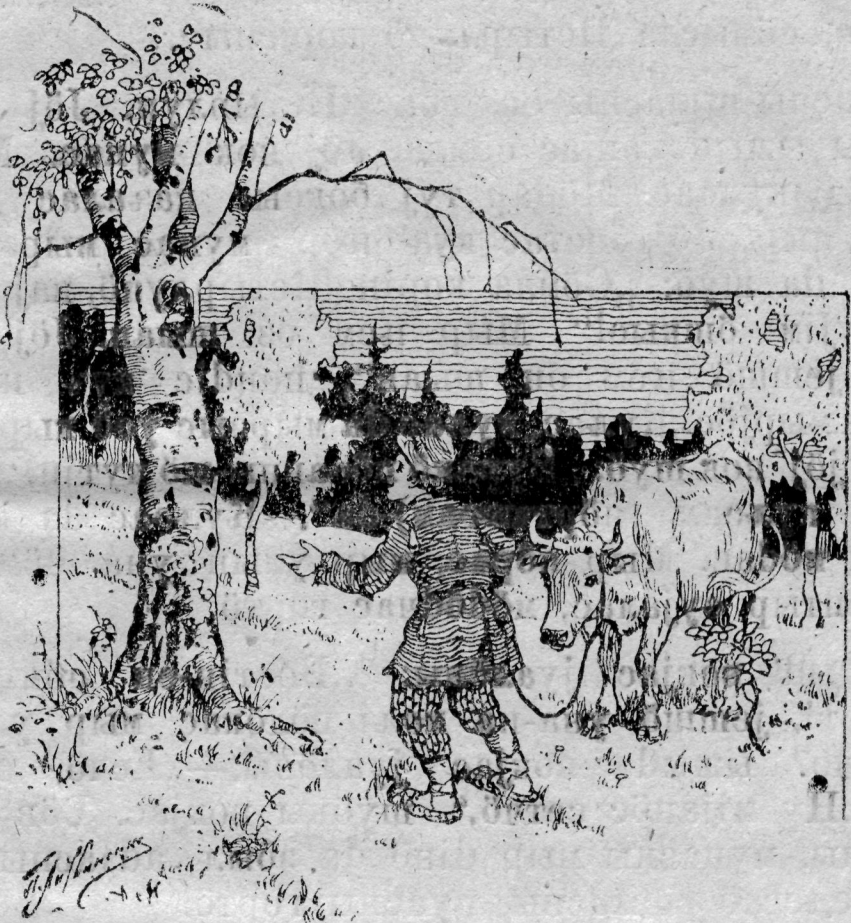
Пышјоны, бөрө оз вірөдлыны. Ош чујміс, сувтіс бөр
кокјас вылас, возө мунны һі бөр петны оз гөгөрво.
Сесса-тај мурөстас, да щөщ вөрө.

Кујім вок.

Овлісны-вывлісны кујім вок. Налөн вөлі пөрыс
бат. Батыслөн вөлі му да кујім өш. Батыс кулігас мусө
јукіс ставыслы өтмындаөн, сесса быдөнлы сетіс өтө
өшкөн. Кожмөд вок вөлі јөј-код. Сіјө өшсө ез дыр
вір. Өтө асыввоз четчіс, кышасіс (пастасіс), петіс
картаө, домаліс өшсө, көсјө нуны карө вузавны. Зав-
орөдыс петкөдіс, мөдіс нуны сікт куға. Лунтыр
нуіс өшкөс, рытја вылын пыріс вөлөкө, музіс да
пуксіс шөјтчыны. Өшкөс лезіс јіреыны. Недыр-мыөтө

Өш сесса вартөдіс (пышжіс) гезјөн і быдөн вөрө. Јөј вок четчіс, мөдөдчіс гортө, воіс да шуө вокјаслы: „Ме талун өш вузалі“. Вокјас јуалөны: „доньсө?“ Јөј шуө: „Өкмысдас шайтыс“.

Шөркос вок шуө: „Те менсым аскі ну-жө“. Јөј көсјыыс. Мөдіс аскі нуны. Лунтыр нуіс сікт куза, рытнас вөлөкө пыріс, пукөіс шөјтчыны. Өш секкөсті вартөдіс. Јөј вок гортө воіс. Шөркос вок јуалө: „Но, мыј, вузалін?“— „Вузалис“.— „доньсө?“— „Өкмысдас шайтыс. Ужөн сеті, сөмысла корісны Петырлунө“.

Мед ыжыд вокыс щөктіс-жө нуны өшсө вузавны сійө-жө доныс. Јөј вок бара-жө нуіс сійө-жө местаөз, вөлөкө, пукөіс шөјтчыны. Ош сек-кості вартөдіс кытчө кө тезјөн. Јөј гортө воіс. Ыжыд вок јуалө: „Вузалин?“ — „Вузали“. — „донысө?“ — „Өкмьсдас шайтыс, сөмысла Петырлунө корісны“.

Оласны-выласны да воас Петырлун. Јөј вокөс ыстөны ыжыд вокјас сөмла. Јөј вок мунас. Мунас вөлөкөз, пукөас. Мөдар туј бөкөыс кажалас ыжыд пожөм мыр. Јөј бөстас куз нөр, мунас мыр дінө, сүвтас да шуө: „Сөмла корін Петырлунө, вај мынтыс кујім өшкыс!“ Мыр нем оз шыав. Јөј шуө: „Мыј јешщө нем он шыав“, пондіс куз нөрјөн кулыны мырјөс. Кулас, кулас да мырыс уеө кыре тор. Сөсөа јөј вок шуө: „Буракө пөсавны-жө кутін, чөвлы јешщө кулсам (пөртчысам)-да“. Кулас да јешщө кулыны мөдас. Мыр пөрас, мыр улын уна сөм. Јөј вок чөптыр сујалас, мөдөдчас гортө.

Ыжыд вокјас јуалөны: „Бөстін-ен сөмтө?“ — „Бөсті, јешщө уна-на колі вөлөкас мыр улө“ — „Кытчө? ыжыд вокјас јуалөны. — „Есчө, вөлөкас.“ — „Ну міјанөс сетчө,“ шуөны вокјас. Вөв додфаласны, мунасны мыр дінө да збыл адчасны уна сөм. Төлегаө сөвтасны, нуасны гортө.

Мөјд Воробөј Воробөјөвіч-јылыс да Јөрш Јөршөвіч-јылыс.

Воробөј Воробөјөвіч да Јөрш Јөршөвіч бур төдсајас вөвліны. Локтас вөлі Воробөј Воробөјөвіч ју бердө, горөдас: „Віца, вокө! Кущөма-нын олан?“

— Мыжкө-таж ола-а. Лун-вој кољам,—шуас вө-
лі сылы воча Јөрш Јөршөвјч.—Пырав ме ордө гө-
тінны. Зев-өд тани жуңыд інјасад лөсыд. Ваыс со
лөн, туруныд пөттөз, кущөм колө. Лагуша пөкјөн
гөсөтөдә, һіңувјасөн, ва гагјасөн...

— Атеө, вөкө! Пырала-көт ескө-да, ваыс-өд ме
зев јона пола. Лок буржык есчө, ме ордө мунам,
керка вевт вылас. Быдеама вотөснас тенө верда,—
керка гөгөрыс ыжыд сад, һантор корса, зөр, сакар,
ловја номјөс ваја. Тед-өд көнкө сакарыд јона муса?

— Кущөм-нө сјјө сакарыс?

— Жежыд. Ҷік дым-код.

— Гага. із-код?

— Сещөм, сещөм. Сөмын вывті јумов. Тіјанлые-
өд гага ізсө он вермы еојныд чорыд-да, сакарыд
вомад сылө. Лок өдјө лебчам мекөд.

— Сің-һын лөө. От-өд ме куж лебавныс. Пөда
ва һыщыс-кө пета, долөј тырө. Пыр лок ваас, вет-
лөдлам өтлаын, гулајтыштам. Былаті тед петкөдла.

Воробей Воробейович ескө еујлас-жө көкјассө
ваас-да, оз лыт пырныс һыдөсө: вөјан-һө.

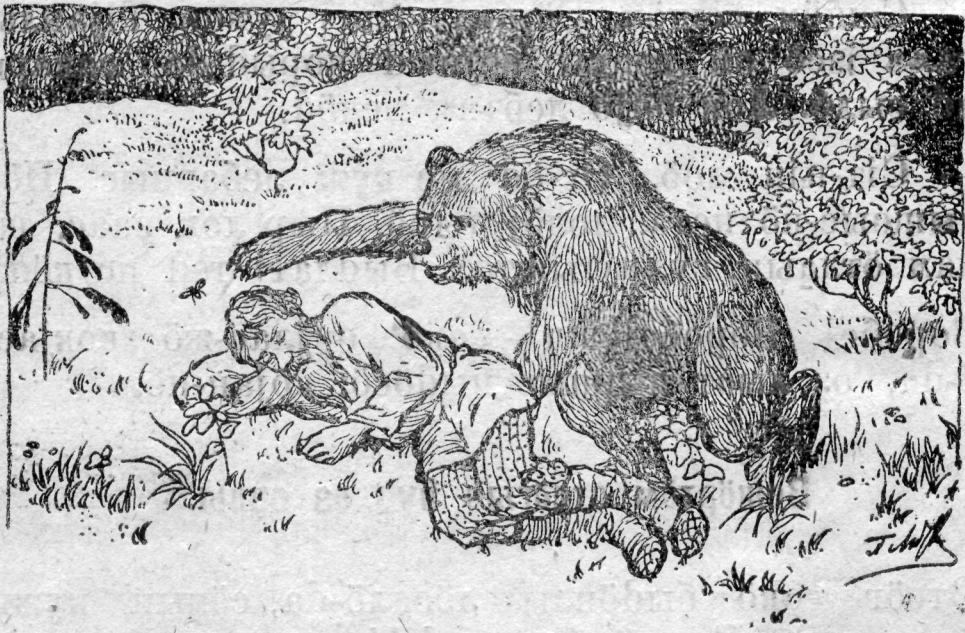
Вөжөртөм отсөгыс бур оз овлы.

Отсөг ескө быдөнлы лөсалө-да, сөмын кужны
колө отсасныс. Кужтөг бур-пыс-Ҷі унаыс лок овлывлө.

Көркө важөн, ылын вөрын оліс бобыль. Вөрын
өткөн олөм, дерт, абу гажа. (Өткөн һекөдкөд сор-
һіттөг овны он вермы). дырнад мустөммас ставыс:

вöрыд, луджыд, шорыд, веж туруныд. Гажтöм бостис бобыльöс вöрын. Мөдөдчис жöзөс корены. Төдөмыс, вöрын көјин-ош-кынзi некод абу. Бобыльы паныдасис зев ыжыд ош. Бобыль повзөмысла бостис шапкасö да копрасö ошлы. Ош сылы чургөдис лапасö, Сизi најö төдмасисны, сесеа щöщ овмөдчисны. Лун-лун öтлайнөс, оз јансөдчывны. Мыј-јылыс најö соркытлисны, ог төд, сөмын некоднаныс ез зев варовөс вөвны. Јона мөда-мөднысö радејтисны. Бобыльы нимкод вөлі ошлөн отсасөмыс.

Öтчыд зев жар лунö кык јорт мунисны гулајтны. Ветлөдлисны быдлатi зев дыр. Мортыд ош дорыд вынтөмжык да регыджык музис. Зев гажа шор дорө водисны шөјтчыны. Бобыль музөм бөрад регыд чөскыда унмовөс. [Ош сы дінын кујлө, думнас вiзö

јортсö. Недыр-мысгi бобыльы ныр вылас пукөс гут. Ош шеныштис лапавас. Гут пырккытчис, бергөдчис да чужөм вылас лебзис. Ош скөрмис, көсјö

јортос гутыс мездыны, быдөн мурзё. Мёдыс шен-
ыштіс, тајкё чужёмсё гыжыштас: Јандыетём гут
мёдіс вільшасны. Чужём вывсыд плешад пукеіс.
Ошдён скөрмёмла быдөн вірыс пучіс, кёсјё гутёс
віны,—öđöđчөмөн бара лапанас швачытіс плешас
јортыслы. Со-öđ вежөрттөгыд отсасөмыд.

Р у ч.

Роч сиктын, ју дорын гозја пуктысөны. Најö
сөраныс вајомаёс кувшінөн јöv: гортныс ылын вö-
лөма-да. Ручлөн кы-
нөм сумалөма, кан-
чөдö, кореö кынөм-
пөт. Качалөма куст
шеыд кувшінтö.
Кувшінлөн голаыс
ескө векнід-да, руч-
лөн јона-нын вежыс
петөма јöv вылад.
Бостіс да јурсö
мырдөн сујіс, бөр
кыскөм-јылыс ез ар-
тышт.

Јöv чөскыда сој-
іс, сөмын бөрвылас
шөгөдіс: јур оз шед
кувшін голаыс. Јона мырсіс, коңөр, сен. Бурөн і

Локөн кевмыгіс кувшінлы: „Лез, міса, лез, кувшін-анөј! дурыштін, сее-са тырмас!“

Пуктысыејас ка-залісны ручлые кувшіннад нокөөмтө. Ускөдчісны бејјас-өн. Руч мөдіс пыш-јыңы, сөмын оз ад-

ды, јурас кувшіныд-да, быдлаө мыщасө, крукасө. Кок шы матысемө. Мужік суз-өдчіс-да зев чо-рыда бејнас ручлы коскас вачкіс. Руч шыбытчіс, адзытөг-ыд вескалі јуад. Сесеа вывті өдјө котөртөмыдла вес-кыда увлаң јурөн ваад тувгыгіс.

Руч таркөд.

Жуҗыд гажа пожом жагөд каньөдө руч.
 Ныр чургөдөма, гоңјалө, ісаө. Буракө, абу зев пөт.
 Өтi пожом ув вылые адзө сөд тарөс.

- Тарас, Тарас! Ме карө ветлі.
- Бу-бу-бу! Мыј-нө ветлін-кө.
- Тарас, Тарас! Ме закон вајі.

- Бу-бу-бу! Мыј-нө вајин-кө.
— Закон тіјан-јылыс петөма. Пујас вылыс лет-
чыны, му вывјасті котравны, веж лудјас вывті гу-
лајтны.
— Бу-бу-бу! Мыј-нө гулајтны-кө.
Секі кыліс телега зуртыштөм шы.
— Тарас, віçодлы коді туж кузаыс локтө.
— Мужік.
— Возвылас коді котөртө?
— Чаң, буракө.
— Бөжыс кущөм?
— Крукыла.
— Віза колан, Тарас! Мунны колө... Оні ог ешты...

Пон да сіз.

Пөрыс гозјалөн вөлі пон. Лөсыд вөлі овны налы.
пон вердіс, үдіс, дөçөрітіс. Ез ковлы аслыныс һі-
нөм-јылыс төждыены. Коркө сесса понјыд пөрыеміс.
Ез кут вермыны пөрыс гозјаөс вердны, јуктавны.
Весіг ачыс шығнісө-пөт одіс.

Пөчө кутис шуну: „Пөлө, кытчо-кө вошты понтө. Мы сесса тае мјанлы“.

Пөл катөдіс понјөс вөрө дај еновтис. Ветлөдлө шөјтө пон вөрын. Пу вылын тошкөдчө еің. Адзіс понјөс дај јуалө: „Кытчо-нын, понјыс, мөдөма?“

— „Ачым ог төд. Кытчо еінмөј да көкөј нуасны. Том-дырјі пөрые гозјаөс верді-јукталі. Мыјөн-тај пөрыемі, — вөтлісны“.

— „Лок ме ордө челадөс віңы“, шуө еің: „ме тенө верда-јуктала“.

Муніс пон еің бөреа. Воісны зев кыз гыркаса пу дінө. Гыркасаас еің поз.

— „Пуксы пу дорас да некодөс ен еібөд“, шуө еің: „Ме ветла сојанторла“.

Пон колтчис еің піјанөс віңы. Еің велдыр көнкө мыјкө ветлөдіс. Воіс дај шуө понлы: „Лок-жө ветлам, понјө, грездө пір вылө. Талун свадба сені“. Воісны грездө пірујтан інө. Еің бара жбырһітіс өшінөд да пір пызан вылад котралө. Гөстјас чујмісны. Сесса кутисны лыјлыны еіңөс. Кушөң пызан вывед шыбладісны жөжө. Горзөны, котралөны. Пон јөз нокөіг кості да еіңөс вөтліг кості пызан улас пөттөң сојіс.

— „Пөтін-ө?“ јуалө еің.

— „Пөтныд ескө пөті-да, горшөј-тај көемө“.

— Часлы ме тенө јуктала. Со тані дадө сур сысјалө.

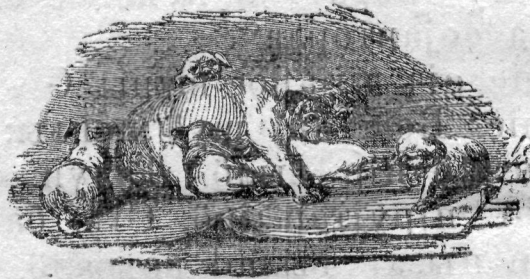
Жбыр лебчис өшінөд еің. Пукөіс сур бөчка вылө дај зебгыны, кокавыны кутис пыдөстө. Дадө уекөдчис еің вылө. Лыјіс тувнас. Тув воші, еіңды ез вескав. Тувтө корөіг кості став сурые петіс жөжө. Пон пыріс, горш вескавтөңыс јуіс суртө.

— „Горшыд вескаліс-ө?“ јуалө еің. ..

— „Горшыл ескө вескаліс-да. Өні сесса сералышт-ны-кө!“

— „Серав, серав“.

Бурощ мунө вбли туј куза вöла доо-да гырнч вузалыс. Сіз пукөіс гырнч выло да сіздө мыј выныс. Гырнч вузалыс ускөдчіс бөддөн. Сізөс кучкас ескө-да—вескалі гырнчө. Гырнч савмуні. Скөрміс дадө, јонжыка кутіс кучкавны. Отчыл ез вескав сізды, пыр гырнчө інмө. Сірі став гырнчсө жульіс. Пон тулласөмөн сералө дадөөс да сізөс.

Комі ыгајас:

Вузавсёны Комі ыга лезам інын да **Общественнөј лавка-**
јасын.

	дон (зарнён).
1. Вој төв шувгөм	10 ур. "
2. Гөрө пöлан	12 " "
3. Комі грамматика туј пискöдыг	50 " "
4. Выффисны вевөтчан (пермак сорныкогөн)	15 " "
5. Посны чој-вөклы мојданкывјас	8 " "
6. Шондi петигөн зориз космис	18 " "
7. Комі ыланкывјас	2 " "
8. Комі мојданкывјас	4 " "
9. Шыпас јөртөд	10 " "
10. Мувыв чужөм југдөдөм	15 " "
11. Бобö-бобö	4 " "
12. Рајын	15 " "
13. Мошци-јылыг	2 " "
14. Кыңи лои морт	1 " "
15. Вотјас (налогјас-јылыг)	2 " "
16. Ічөт школаын во гөгөрға уж	20 " "
17. Важ да выл прачныкјас	6 " "
18. Уж, капитал да Совет-власт	3 " "
19. Вера-јылыг, јенјас-јылыг	3 " "
20. Отсөгтор	18 " "
21. Гора зул	40 " "
22. Выл тугөд	2 ¹ ш. — " "
23. Шондi југөр	25 " "
24. Парма јол	5 " "
25. Сорны сер артмөм	— " "
26. Олыштан да муса лоө	— " "
27. Кујим вист	— " "
28. Выл мерајас-јылыг	— " "

